

REZIME PREGLEDNE ANALIZE STANJA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA U BIH RADI PUBLIKOVANJA NA RELEVANTNIM EVROPSKIM PORTALIMA KAO ŠTO JE CORDIS

U okviru projekta EU, „Izgradnja kapaciteta i institucionalno jačanje nauke i istraživanja u BiH”, kojeg implementira kancelarija Technopolis iz Belgije u saradnji sa LOGOTECH SA (Grčka), Zentrum fur Soziale Innovation (ZSI, Austrija) i European Profiles (Grčka), urađena je analiza trenutnog stanja istraživačko razvojnog sistema zemlje kako bi se približila učesnicima Evropskog istraživačkog prostora (European Research Area) i kako bi poslužila kao podloga za objavljivanje BiH izvještaja na ERAWATCH i CORDIS internet portalu.

Iako je BiH naslijedila od bivše Jugoslavije jaku naučnu i tehnološku tradiciju (1991 prije rata investiralo se 1,5% od njihovog nacionalnog dohotka u razvoj i istraživanje) i jaku baznu industriju, njihov sadašnji istraživački sistem ne može se uskladiti sa međunarodnim standardima. BiH izdvaja iz budžeta 0,07%, ali je procjena da su ukupna izdvajanja od 0,1 do 0,14% (bužet, ulaganja privrede i uslužnog sektora) od svog BDP-a na istraživačko-razvojnu djelatnost, što je daleko ispod prosjeka u EU 27, koji iznosi 1,84%. U Republici Srpskoj je 2008. godine budžet za istraživanje i tehnološki razvoj iznosio 2,3 miliona eura ili 0,07% od njenog BDP-a, dok je u Federaciji BiH budžet iznosio 2,73 miliona eura odnosno ispod 0,07% od BDP-a.. Tehnološki i naučni sistem u BiH se održava sa 8 univerziteta, nekoliko istraživačkih instituta sa različitim zakonskim statusom, ograničenim brojem indutrijskih laboratorija .

Istraživački sistem u BiH je decentraliziran na nekoliko vlada koje uživaju autonomiju u odlučivanju. Nadležnost za nauku i istraživanje je data entitetima, FBiH i RS, kao i Brčko Distriktu. U FBiH, nadležnost je u rukama 10 kantona. Država BiH ima nadležnosti u domenu naučnoistraživačke politike i to preko Ministarstva civilnih poslova koje predstavlja zemlju u okviru aktivnosti na međunarodnoj naučnoj i tehničkoj saradnji.

Osnovni strateški dokumenti, kao što je Strategija razvoja nauke u BiH 2010-2015 i njen Akcioni plan, kao i usvojeni Okvirni zakon o osnovama naučno-istraživačke djelatnosti i koordinaciji unutrašnje i međunarodne naučno-istraživačke saradnje u BiH definira javnu politiku razvoja nauke i tehnologije u BiH. U tim dokumentima se razmatra ponovna izgradnja priznatih i djelotvornih sposobnosti u nauci i tehnologiji u zemlji i razvoj naučnoistraživačkih djelatnosti kroz koje će se rješavati potrebe BiH na njenom putu ka razvoju.

BiH je postigla napredak u pogledu pozicije zemlje u međunarodnoj saradnji na polju nauke. U novembru 2008. BiH je potpisala Memoranduma o naučno-tehničkoj saradnji između sa EU. Time je BiH dobila pridruženi status u FP7 programu. Od maja 2009. godine BiH je punopravna članica COST-a, međuvladinog okvira za evropsku saradnju u oblasti nauke i tehnologije. BiH ima status Državne informativne tačke u inicijativi EUREKA; panevropskoj mreži za tržišno orijentarno, industrijsko istraživanje i razvoj.

Naučno istraživački rad u BiH nalazi se u fazi tranzicije. Akcije su neophodne na svim nivoima u BiH i međunarodnoj razini kako u finasijskom tako i stručnom smislu. Rekonstrukcija naučnog i tehnološkog potencijala u zemlji je potrebna za pripremu budućnosti a takođe vaoma važan korak prema EU integracijama.